



Thư Người Tù Cải Tạo Gửi Vợ

TN Trương

Em yêu,

Mau quá. Nhớ hôm nào có lệnh sĩ quan chế độ cũ mang lương thực đủ mười ngày để đi học tập cải tạo. Hôm sau vào sở làm, ông bác sĩ thiếu tá trưởng khu đông đặc bảo đảm “*cách mạng nói một là một, mười ngày là 10 ngày, nếu sai, các anh cứ nhỏ vào mặt tôi*”. Nghiêm túc quá, rõ ràng quá em ạ. Thế là chúng mình chỉ tạm xa nhau 10 ngày thôi. Không đến nỗi quá lâu em nhỉ?

Ấy thế mà đã hơn nửa năm mình chưa được gặp nhau rồi đó? Giờ này chắc em đang thắc mắc anh đang ở đâu? sống thế nào? đang làm gì? học tập ra sao? khi nào sẽ về với em và các con? Anh cũng đang tự hỏi về em như thế. Có lẽ em đang mong anh về như lúc trước em mong ngày anh được phép trở về từ vùng hành quân hay từ Đà Nẵng cuối tháng ba. Chắc hẳn em còn nhớ buổi sáng hôm đó, sau những giây phút anh bịn rịn với các con, em tiễn anh đến địa điểm tập trung tại một sân trường trung học trên chiếc xe hai bánh. Tay anh xách một túi nhỏ đựng bộ quần áo nhẹ, bộ đồ lót và lượng thức ăn 10 ngày. Chúng mình ngậm ngùi chia tay với hy vọng sẽ gặp lại không lâu. Em chỉ quay đầu xe khi anh đã lọt hẳn vào đám đông.

Anh vào bàn trình diện và được phân bố vào một tổ. Tình cờ anh gặp Thanh, một người bạn khá thân cùng trường cũng chung tổ với anh. Vậy là anh có người bạn tin cậy ngay khi vừa bắt đầu vào cuộc sống chung với những người đồng cảnh nhưng chưa hề quen biết. Tới xế chiều, khi sân trường đã đầy đặc người thì chiếc xe van của khách sạn Continental chở thực phẩm xuất hiện. Sau đó mỗi người được phát một ổ bánh mì thịt. Ai nấy nhìn nhau như muốn nói: “*Continental sẽ phục vụ bữa ăn cho khóa sinh trong thời gian học tập. Ngon lành quá!*” Đêm về, trời thiếu trăng sao. Đoàn xe vận tải Molotova đến đậu dọc bên lề đường ngoài sân trường. Tụi anh được gọi tập hợp điểm danh, rồi từng tổ, từng tổ xếp hàng leo lên xe, ngồi co ro, chen chúc bên nhau. Lệnh nghiêm cấm nói chuyện trên xe được loan báo. Những tấm vải bạt được buông xuống, cột vào thành xe. Anh bộ đội với khẩu AK, đạn đã lên nòng nhảy lên ngồi bên tài xế.

Đoàn xe gầm gừ, chuyển bánh. Im lặng tuyệt đối, người ta có thể nghe được tiếng thở của người ngồi kế bên. Ngọt ngọt vì nóng, vì thiếu không khí. Tối um, không ai nhìn thấy mặt ai nữa. Người ta đang mang mình đi đâu? Sau một hồi lâu, một anh nhẹ nhàng vạch hé khe vải bạt nhìn ra ngoài, vừa tò mò quan sát vừa tìm chút không khí để thở, rồi tiếng thì thầm bằng hơi gió truyền tai nhau: “*Mình đang ở đâu?... “mình ra khỏi thành phố rồi... “mình đang trên xa lộ Biên Hòa”, rồi “xe queo vào trại Long Giao, căn cứ cũ của sư đoàn 18 bộ binh.”* Đoàn xe ngừng lại, tắt máy. Dưới họng súng AK, tụi anh lò mò đi trong đêm tối dưới ánh đèn pin quét tới quét lui của anh bộ đội. Thỉnh thoảng ai đó lọt chân vào một lỗ trũng nước lổm bổm do cơn mưa hôm trước. 60 người của bốn tổ được đưa vào ở chung một nhà tiền chế, từ lúc này gọi là lán, rộng khoảng 5m x 20m. Một anh nói “*Nhà này vài tháng trước kia là văn phòng của tôi.*” Thoáng chốc đã nửa đêm về sáng rồi, anh tự hỏi: “*giờ này em và các con đã ăn gì chưa? đã ngủ chưa?*” Sau khi thả cái túi xách xuống làm gối và đặt lưng xuống lán nền xi măng lạnh cứng, nghĩ ngợi bang quơ và từ từ chìm vào giấc ngủ.

Em à, những ngày đầu ở đây là dọn dẹp khu vực, nhật cỏ xung quanh. Mười ngày qua đi mau chóng. Chưa có dấu hiệu gì của học hành. Một hôm trong chuyến đi lao động cuốc cỏ, tình cờ anh gặp một huynh trưởng, anh thắc mắc: “*sao chưa thấy học tập vậy anh?*” thì anh ấy đáp: “*thế này là học tập đó.*” Những ngày viết bản tự khai căng thẳng bắt đầu. Người ta gọi là cái này là lý lịch trích ngang. Chữ này đến hôm nay anh mới được nghe lần đầu. Viết bản tự khai là gay nhất, em ạ. Tụi anh được khuyến cáo phải khai hết mọi chuyện, chẳng những chuyện của chính mình mà còn của cả ba đời, chức vụ, huy chương, tài sản... và quan trọng nhất, đặc biệt nhất là khai tội đã làm cho cách mạng. Phải động não, moi óc ra mà khai ra hết, phải thành khẩn khai báo để được khoan hồng. Khoan hồng chứ không phải là khoan nhượng em ạ. Cán bộ đã nhấn mạnh rõ ràng như thế. Ồ, em phân biệt được hai chữ này không nhỉ? Đó là tội chết thì được tha nhưng tội sống thì phải đền.

Khai xong, thu bài. Vài hôm sau phải khai lại lần thứ hai. Tưởng vậy là xong, ai ngờ ít hôm sau lại phải khai lần thứ ba. Với anh thì dễ vì nhà mình ít người, ông bà thì đã mất sớm, anh em không đông, binh nghiệp chưa có gì đáng kể. Với những người có chiều dày của gia đình cũng như chức nghiệp nhiều hơn thì khá vất vả để nhớ lại lớp lang kỹ càng. Nhất là khi khai tới khai lui mấy lần thì không dễ dàng gì mà viết lần sau y chang như

lần trước được. Tội nghiệp vài anh thành khẩn quá mức nên phồng lên những điều mình không có, những tội mình không làm, để mong cách mạng nhìn thấy lòng thành thực mà được hưởng khoan hồng về sớm.

Và ngày học tập cũng đến. Mỗi người tự đóng một cái ghế nhỏ để ngồi khi nghe chính trị viên thuyết giảng ở hội trường. Nghe nói ở nhà em cũng được học tập chung tại phường khóm phải không? Ở đây anh học hết mười bài rồi. Hay lắm em ạ, xã hội mình đang xây dựng bây giờ tuyệt lắm, là đỉnh cao trí tuệ của loài người đấy. Với sức người sỏi đá cũng thành cơm. Không có gì quý hơn độc lập, tự do. Học tập tốt, lao động tốt. Anh được nghe nhiều khẩu hiệu nghe kêu lắm, em ạ. Dân tộc mình đã đánh thắng ba đế quốc sừng xỏ Nhật, Pháp, Mỹ. Anh hùng lắm, biết anh hùng là đủ chứ không cần phải anh hùng hơn ai, như Liên Xô, Trung Quốc chẳng hạn. Mình anh hùng nhưng không cần so sánh hơn kém ai, nhất là với các nước anh em, em ạ.

Hôm sau, hoặc mỗi tối sau buổi học tập ở hội trường thì mỗi tổ lại quây quần thảo luận để hiểu rõ thêm về những gì đã được nghe ban ngày ở hội trường. Anh quản giáo cũng loanh quanh đó để hướng dẫn thảo luận phòng khi anh em nào lạc đề. Một số người nói lại những gì đã nghe như trả nợ, một số khác có tài ăn nói như ông giáo sư nhà thơ Tâm Tuyền thì ê a rĩ rả nói vô thưởng vô phạt cho hết giờ giúp anh em mà nội dung chẳng đâu vào đâu. Kiểu như mấy ông nghị Mỹ chơi trò cù cửa filibuster ở nghị trường đó em. Những ngày không học tập thì tụi anh làm lao động, từng lán từng tổ thay phiên nhau, toán thì đào giếng, toán thì cuốc đất làm cỏ, toán thì gỡ hàng rào kẽm gai với rui ro đập mìn, toán thì bổ củi, gánh nước nấu cơm... và những việc linh tinh khác. Những công việc trước kia chưa bao giờ làm bây giờ anh cũng làm được em ạ. Con người ta thích ứng nhanh thật đó. Cũng cuốc đất, cũng bổ củi, cũng chui xuống lỗ sâu đào giếng như ai... Làm việc cực nhọc thì anh cũng cam được nhưng sau khi lao động mồ hôi toát ra, ngứa ngáy, mình mẩy lem lấm mà thiếu nước là thì khó chịu lắm. Vài cái giếng cạn cho mấy trăm mạng người không cho phép anh tắm rửa hàng ngày. Mỗi khi có cơn mưa đổ xuống thì dù trời nóng hay lạnh anh cũng phải ra mưa cho thỏa thích, giống như hồi nhỏ vậy đó. Có khác chẳng là bây giờ anh mặc quần đùi.

Một hôm tụi anh không phải lên hội trường nghe chính trị viên nói, cũng không phải đi lao động với anh vệ binh cầm cây AK. Mọi người được lệnh ở lại lán. Nghe phong phanh bên ngoài có lệnh giới nghiêm để đổi tiền. 500 đồng cũ ăn một đồng mới. Anh giật mình, nhà mình còn tiền không nhỉ? Anh mới ra trường chưa bao lâu, nay hành quân, mai thuyền chuyển, sống nhờ lương lính, giờ này nằm đây. Em thất nghiệp từ ngày cuối tháng tư. Mình chắc chẳng còn tiền mà đổi em nhỉ? Em và các con sống ra sao? Ô mà con út của chúng mình ra đời chưa em? Trai hay gái hở em? Nặng mấy ký? Anh nhớ rằng khi anh ra đi thì còn ba tháng là con sẽ chào đời. Em có đặt tên con như mình bàn lúc anh còn ở nhà không? Cầu mong khi con lớn lên đỡ vất vả hơn bố nó. Bên ngoài lúc này chắc thiếu sữa? Anh bạn Thắng trong tổ được bà vợ nhét hộp sữa vào giỏ khi đi trình diện, đến lúc này vẫn chưa dám uống, mỗi khi đến phiên tổ của anh làm bếp thì anh ấy đều thả hộp sữa vào chảo nước xôi hy vọng sữa còn tốt đến ngày anh ấy có thể mang về cho con. Sữa bây giờ chắc hẳn hóa thành caramel từ lâu rồi.

Anh có nhiều bạn cũ mới thuộc nhiều thành phần, đơn vị, binh chủng, gốc gác khác nhau, mỗi người một tính. Vậy mà ai nấy đều thương nhau, em ạ. Tuyệt thật đó. Anh em ở đây tâm tình đủ chuyện. Nào hành quân, nào bỏ bịch, nào hạnh phúc, nào tan rã. Nhiều chuyện vui lắm em ạ. Có anh khoe đám cưới hàm thụ “bạn gái tôi ngon lắm” rồi anh xòe đôi bàn tay cong cong, nói “hai quả đào của bà như thế này này. Má tôi ở nhà làm đám cưới cho cô ấy với tôi rồi. Khi nào được về là tôi có đủ cả.” Có anh mất rưng rưng kể chuyện trong lúc chờ đón dâu thì bà vợ sắp cưới xách vali đi Đà Lạt mất tiêu, để anh chững hững giữa đám họ hàng thân thuộc. Có anh về mừng vui báo tin em út ở nhà đã được vào đoàn. Có anh kể chuyện không nhìn mặt cha khi ông già trở về với chức vụ từ bên kia chiến tuyến.

Khoảng ba tháng từ ngày tập trung, anh đang đứng gần hàng rào thì thấy một nhóm người lưng thưng đi bên ngoài với túi xách, vẻ mặt vui tươi. Anh nhìn kỹ và nhận ra trong đó có vài vị huynh trưởng. Đây là nhóm đầu tiên được về sum họp gia đình. Cuộc sống trong trại của anh vẫn đều đặn. Có gạo từ kho để lại từ trước, có gạo mốc gạo hư, có bo bo, có khoai mì, rau muống, rau lang... cái bụng đôi lúc còn cào, nói chung là không được no như trước nhưng không thể chết vì đói được. Ăn uống dù có thiếu thốn cách nào anh cũng để lại một chút phần cơm chiều cho sánh hôm sau lót bụng mà có sức lao động. Có lần được ăn thịt gà nữa em ơi. Lán anh 60 người được phát một con gà. Vui lắm. Nhóm anh nuôi thật giỏi đó. Chia cắt thế nào mà mỗi người đều có phần cả. Anh Thơ Nguyễn mới là tuyệt vời. Anh Thơ lớn hơn anh khoảng ba bốn tuổi gì đó, là huấn luyện viên sinh lý của Biệt Động Quân, nên rất khỏe mạnh, võ nghệ và mưu sinh thoát hiểm của anh ấy hết xảy. Có lần anh ấy nhặt về mấy cái ruột cá do toán anh nuôi vất đi, rửa sạch rồi kho muối. Ba anh em tụi anh, Thơ, Hải,

Trương, cùng nhau thưởng thức. Ngon ơi là ngon. Ở giai đoạn này anh Thơ chính là người cứu đói cho Hải và anh đó.

Rồi một hôm cả trại lại được nghỉ lao động. Mỗi lán cử hai người đi xem xử án. Số còn lại, trong đó có anh, ngồi im lặng trong lán để tham dự phiên xử qua loa phóng thanh. Tiếng biện lý nghiêm khắc buộc tội, tiếng phạm nhân đồng đặc biện mình, tiếng quan tòa tuyên án tử hình và sau đó ít phút là những tiếng súng nổ chát chúa... Anh bỗng thấy một luồng hơi lạnh chạy từ mặt xuống xương sống em ạ. Anh rùng mình. Anh liếc nhìn xung quanh, nhiều người gục đầu đăm chiêu. Vài người bậm môi, vài người thần thờ đứng lên bước ra khỏi lán nhìn trời.

Vấn đề y tế lúc này là xuyên tâm liên, là nước bằng lăng. Thuốc trị bá bệnh. Có anh mệt quá lên phòng y tế khai bệnh tiêu chảy. Để hy vọng được nghỉ lao động, anh khai bệnh nặng thêm và được cho uống hai tô nước bằng lăng thay vì một. Báo hại uống một lúc hai tô nước đầy bụng đã khổ mà khi về trại thì tiêu chảy ngắc ngư luôn. Từ đó anh ấy chữa không dám khai bệnh nữa. Nói đến tiêu chảy mà không nói qua một chút về vệ sinh thì cũng hơi thiếu em ạ. Ngồi trên cái cầu tiêu nổi thối um đã khổ rồi mà sau đó không có giấy thì còn khổ hơn. Vài cuộn tập em bỏ vào giỏ cho anh mang theo để ghi chép bài học cứ bị xé mỏng dần, bắt đầu là những tờ giấy trắng, hết giấy trắng thì xé tới những bài học. Chẳng biết ngày nào được về cho nên phải nghĩ đến tiết kiệm. Lúc đầu miếng giấy lớn để dùng, về sau mỗi lúc một nhỏ hơn đến một lúc không còn gì để xé nữa thì chuyển qua nước. Hết nước thì đi tìm lá cây. Cứ vậy mà qua ngày đấy.

Ông Tư, một trong những người lớn tuổi nhất trong lán, gầy yếu, mỗi ngày một vàng khè bụng phình trướng lên. Người bảo tại xưa ông uống rượu nhiều, người nói ông bị viêm gan, kẻ khác đoán ông bị ung thư. Bốn ông bác sĩ trong lán chỉ đoán mò chẳng ai có thể đưa ra một chẩn đoán y khoa chính xác được vì thiếu phương tiện. Thiếu ăn, thiếu thuốc, ông vừa mới đi rồi em ạ. Lán được cử mấy người mang theo cuốc xẻng lo hậu sự cho ông ấy. Còn chuyện này vui lắm em ạ. Em nhớ anh Robert Thuần không? Thuần một thời ở cư xá sinh viên với anh đó. Hôm trước, anh nha sĩ Nghiêm thuộc tổ anh nhận thư gia đình gửi vào kèm theo tấm hình anh Thuần. Anh Nghiêm xem xong quay qua hỏi: "*anh Trương có biết bác sĩ Thuần không?*" Anh đáp: "*Tôi có vài người bạn tên Thuần nhưng ý anh nói Thuần nào?*" – "*Robert Thuần đó. Thuần là anh họ tôi đang làm bác sĩ ở Mỹ.*" Rồi anh cho xem tấm ảnh Robert Thuần chụp trước một villa. Tôi không ngạc nhiên Thuần được xuất ngoại vì anh có quốc tịch Pháp nhưng ngạc nhiên là từng nghe tin anh đi Pháp mà sao lúc này lại ở Mỹ. Nha sĩ Nghiêm nói: "*anh Thuần đi Pháp trước rồi qua Mỹ sau đó.*" Mừng cho anh Thuần quá em nhỉ?

Những buổi tối không có việc gì làm, vài người buồn bã ngồi một mình bó gối nhớ vợ con, nhớ người yêu. Những người khác bu quanh chiếc đu dây luôn phiên rít thuốc Lào và thả khói. Có người thấy lảng lảng vì khói thuốc, quên đời, có người chưa biết thuốc Lào ra sao, muốn thử. Vừa được nửa hơi đã ngã lăn quay ra đất. Tỉnh dậy, lắc lắc cái đầu: "*say quá, từ nay xin chữa.*" Nhóm đông vui hơn cả là nhóm nghe Hải Vũ rì rả kể chuyện chường Kim Dung. Nào Cô Gái Đồ Long với Tạ Tốn, nào Thiên Long Bát Bộ với Đoàn Dự, nào Tiểu Ngạo Giang Hồ với Lệnh Hồ Xung, nào Lộc Đỉnh Ký với Vi Tiểu Bảo... Hải có một trí nhớ đặc biệt, anh nhớ từng nhân vật, từng tình tiết nhỏ. Anh Hải kể chuyện mà người nghe cảm thấy như anh ấy đang đọc sách vậy đó, em ạ. Anh em vây quanh chăm chú nghe. Lâu lâu có người chiêu đãi Hải một hơi huốc Lào để anh lấy hứng kể tiếp. Trong khi chăm chú, say mê nghe kể chuyện thì thỉnh thoảng một anh liếc ra ngoài xem có cán bộ nào ngang qua không để tạm tan hàng đúng lúc, tránh những hiểu lầm đáng tiếc là tụ tập bàn tán chống đối.

Lễ giáng Sinh năm nay cũng đặc biệt lắm. Anh Giáp, tổ phí tổ bên, gốc Tin Lành rủ mấy người Ki-tô hữu trong đó có Hải và anh ngồi với nhau tập hát Thánh ca, mà bài Đêm Thánh Vô Cùng không thể thiếu. Đêm nay cha Bằng, tuyên úy TYV Cộng Hòa cũ giải tội lén và cử hành Thánh lễ lén cho tụi anh. Chừng hơn một chục người tham dự, đứng rải rác gần cha bên ngoài lán, nghiêm trang nhưng làm như lơ đãng, để tránh con mắt tò mò của ai đó. Cũng có rước lễ nữa. Anh nhớ tới hôm nào mình cùng tham dự lễ Giáng Sinh rồi reveillon, rồi dạo phố đêm.

Tết đến, gần nửa đêm, anh quản giáo Thanh xuất hiện. Anh bước vào chúc Tết mọi người, ngồi giữa phòng và nói với mọi người về cái Tết cổ truyền, về học tập tốt, lao động tốt, về tương lai ngày xum họp gia đình. Anh quản giáo miên man nói, bọn anh nghe, cảm thấy có chút chân thành trong đó. Rồi anh Thanh chia sẻ "*các anh mới đi cái tạo chưa quen xa nhà, chúng tôi đi bộ đội xa nhà lâu quen rồi. Các anh ở đây dần dần cũng quen như chúng tôi thôi.*" Bỗng một tiếng nấc nghẹn khóc vang lên từ góc phòng, tiếng nấc của Thắng, người vẫn nằm bên tôi từ ngày đầu đến nay. Thắng thường tâm tình về vợ con. Thắng chính là người đã lộc

đi luôc lại hộp sữa bò không biết bao nhiêu lần để dành mang về cho con. Một sự im lặng đến nghẹt thở tiếp theo. Nhiều người bậm môi, cúi đầu nghĩ đến thân phận mình.

Một buổi chiều, lệnh mọi người mang tất cả hành trang, không chừa một cái gì, ra sân tập họp. Các quản giáo, những vệ binh cũng có mặt. Bọn anh được đọc tên, chia làm hai nhóm. Nhóm của anh có nhiều người theo ngành chuyên môn hơn như Y Nha Dược sĩ, Quân Nhạc... Nhóm kia có nhiều ở các đơn vị tác chiến như Nhảy Dù, Thủy Quân Lục Chiến, Biệt Động Quân, Chiến tranh Chính Trị... hơn. Nhiều người tin rằng nhóm đầu được về với gia đình và nhóm sau sẽ phải ở lại tiếp. Những lời nhắn gửi của nhóm sau cho nhóm đầu báo tin về gia đình họ là họ vẫn còn khỏe mạnh và đừng lo lắng gì nhiều. Nhóm đầu phấn khởi ra mặt và hứa hẹn giữ lời. Anh và Hải tạm biệt nhau từ hôm đó.

Đêm đến, nhóm của anh lại từng người leo lên xe buýt bùng với anh bộ đội mang AK ngồi bên tài xế. Đoàn xe chuyển bánh về hướng châu thành Biên Hòa, rồi xa lộ Biên Hòa. Tiếng thì thầm truyền tai nhau: "*Chắc là bọn mình sẽ về Sài Gòn làm lễ mãn khóa.*" Đoàn xe rẽ về hướng căn cứ Sóng Thần của Thủy Quân Lục Chiến cũ. Lại có tiếng thì thầm "*không phải Sài Gòn đâu, mình sẽ làm lễ mãn khóa ở Sóng Thần.*" Đoàn xe vẫn giữ đều vận tốc, đi ngang qua Sóng Thần. "*Không phải rồi. Mình đang ở đâu?*" – "*Mình đang trên xa lộ Đại Hàn về hướng Hóc Môn.*" Nửa đêm bọn anh đổ xuống Trung Tâm Huấn Luyện Quang Trung. Anh nhập vào một tổ mới. Cuộc sống tập trung tiếp tục.

Anh chưa được về với em và các con, em ạ. Em hãy cố gắng thay anh thăm mẹ và các con nhé. Can đảm lên em nhé. Hãy sống vui và hy vọng. Hẹn một ngày sẽ gặp lại em như những lần trước mình từng bị xa cách. Yêu em và các con nhiều lắm.

TN Trương
Tháng Tư, 2019